

«فرهنگینگان» در گفت‌وگو با ۲ تهیه‌کننده حاضر در جشنواره امسال، از موج تحریم جشنواره گزارش می‌دهد

تحریم مردم به بهانه جشنواره

مجیدی اردشیری

روزنامه‌نگار

پس از حادثه فجیع هدف قرار گرفتن هواپیمای مسافربری اوکراین، موج اعتراض در ایران آغاز شد. یک موج عمومی از اعتراض‌ها که طبیعتاً در هر کشوری که این اتفاق در آنجا رخ می‌دهد، اجتناب‌ناپذیر بود. اما از یک جایی به بعد، این موج طبیعی از فرآیند نرمال خود به «موج سواری» تغییر مسیر داد. برخی که به خیابان‌ها آمده بودند، شعارهای انسانی و اعتراضی خود را به شعارهای ساختارشکن و ناپهنجار تغییر دادند. در ادامه این تغییر رویکرد، هنرمندان هم وارد غائله شدند و با انتشار سخنانی که عمده آنها در فضای مجازی رقم خورد، صحبت از تحریم مجموعه جشنواره‌های فجر کردند. تنی چند از بازیگران، کارگردانان و عوامل سینما، جشنواره فجر را تحریم کردند، برخی خبرنگاران و سایت‌های سینمایی، اطلاع‌رسانی از آن و برخی از داوران هم فرآیند قضاوت و داوری در این جشنواره را بایکوت کردند.

این اتفاق، طی ۲۴ تا ۴۸ ساعت ابتدایی، روحیه هیجانی داشت. به طوری که هر ساعت بر تعداد تحریم‌کنندگان افزوده می‌شد و همین روحیه هیجانی سبب شد تا بازی هنرمندان در چشم مردم آمده و کار آنها حسابی رسانه‌ای شود. پس از ۴۸ ساعت، انتقادهایی از دل مجموعه هنرمندان در مخالفت با این نهضت هیجانی به راه افتاد و برخی هنرمندان، نسبت به این عملکرد هم صنفی‌های خود اعتراض‌هایی کردند. این اعتراض‌ها تا حدی ترمز این وضعیت هیجانی را کشید. در ادامه، با بررسی هويت تحریم‌کننده‌ها، ابعاد دیگری از اصل واقعه مشخص شد. عمده هنرمندانی که جشنواره فجر را تحریم کرده‌اند، کسانی هستند که هیچ اثری در این دوره نداشته یا افرادی‌اند که به‌عبارتی، کنش‌هایی بدون هزینه را تحمیل کرده‌اند. مثلاً برخی از آنهایی که در جشنواره هیچ اثری نداشتند به این منطقی روی آورده بودند که اگر به‌عنوان داور دعوت شوند، آن را نمی‌پذیرند یا مخاطب فیلم‌های جشنواره‌های امسال نیستند.

ماجرای ابعاد دیگری هم داشت؛ در بررسی خبرنگاران و رسانه‌هایی که حکم به تحریم جشنواره داده بودند، مشخص شد بسیاری از آنها، برای شرکت در جشنواره، نام‌نویسی کرده بودند و از طرف دبیرخانه به‌دلیل نداشتن مدارک کافی، مردود شده و حالا روغن ریخته را نذر امام‌زاده کرده‌اند. آب که بیشتر گل‌آلود شد، برخی کانال‌های تلگرامی که تعداد اعضای آنان به هزار نفر هم نمی‌رسید و پست‌هایشان زیر ۳۰۰ بازدید می‌خورد نیز اعلام کردند جشنواره را تحریم کرده‌اند در حالی که حتی یک سهمیه هم در جشنواره امسال نداشتند.

با برخورد‌های چندتن از هنرمندان با این لشکرکشی‌های غیرموجه و البته روشن شدن ماهیت بسیاری از این تحریم‌کنندگان، موج تحریم تا حد زیادی خوابید.

تحریم کردن جشنواره، تحریم مردم است

جواد نوروزبیک که فیلم «خون‌شده» مسعود کیمیایی را در جشنواره امسال دارد، این موج تحریم‌ها را «تحریم مردم» می‌نامد. این تهیه‌کننده که پس از انصراف مسعود

کیمیایی از جشنواره امسال، اعلام کرد خون‌شده، بدون داوری در بخش کارگردانی در سایر بخش‌های رقابتی جشنواره امسال حضور دارد، به «فرهنگینگان» گفت: «بالاخره یک اتفاق ناگواری رخ داده که طی آن، همه از مسئولان کشور انتقاد دارند که چرا در این قضیه با آنها صادقانه رفتار نشده و این خیلی غم‌انگیز است. البته هم‌انگیزتر از آن، کتمان است که اتفاق افتاده و این طور برای مردم جلوه کرده اگر کسی نمی‌فهمید، شاید اصل و واقعیت قضیه هم بازگو نمی‌شد. اینها مواردی است که مردم را آزار می‌دهد که نکند در گذشته هم اتفاق‌هایی از این دست رخ داده و اصل ماجرا برای آنها بازگو نشده است.»

تهیه‌کننده «خون‌شده» ادامه داد: «این قبیل تصورات در ذهن بسیاری از مردم شکل گرفته است، خب طبیعتاً هنرمندان هم تافته جدا افتاده‌ای از مردم نیستند و آنها هم نسبت به وقوع چنین اتفاق‌هایی غمگین هستند. از سوی دیگر ما در آستانه جشنواره‌های فجر قرار داریم، بنابراین خیلی طبیعی است که نخستین آزاری که

هنرمندان ما در دست دارند این است که بیایند و سخن از تحریم جشنواره‌های فجر بزنند. در حالی که به نظر من، ما در این ماجرا نباید دچار خلط‌مبحث شویم چرا که بحث رقابتی ما در جشنواره یک چیزی است و بحث اعتراض هم یک چیز دیگر که اتفاقاً هر دو مقوله هم سر جای خودش و برای همه دارای اهمیت است.»

نوروزبیک در توضیح این موضوع می‌گوید: «اینکه یک هنرمند با ترکیب این دو فضا، سعی در تحریم جشنواره داشته باشد، تنها یک هدف بزرگ را در پی دارد و آن، تحریم مردم است. یعنی ما با این کارمان مردم را از بزرگ‌ترین و

مهم‌ترین اتفاق سینمایی سال محروم می‌کنیم. محروم کردن مردم که تأثیری ندارد. من هم به‌عنوان یک تهیه‌کننده که فیلمی در بخش رقابتی جشنواره امسال دارم، اعتراض دارم اما نمی‌آیم فیلمم را که حاصل تلاش ۷۰ نفر است و ما آن را برای مردم ساختیم از جشنواره بیرون بکشیم چون اصل اعتراض من ربطی به فرآیند جشنواره ندارد. درست نیست که برای به گوش رساندن اعتراض‌مان، بیاییم و طرف دیگر را خراب کنیم. من به‌عنوان تهیه‌کننده از این تریبون استفاده کرده و اعتراض را رسانه‌ای می‌کنم ولی نمی‌آیم به جشنواره فیلم فجر آسیب بزنم.»

نوروزبیک در الزام به پایان‌پذیری این شکل اعتراض‌ها و سپردن آن به قانون به «فرهنگینگان» گفت: «این واکنشی است به مجموعه کشور. در طول این چند روزه همه عذرخواهی می‌کنند و هیچ‌کس نبوده که بیاید و بخواهد دفاع کند. من مسئولی را ندیدم که بیاید و دفاع کند و این یعنی به نتیجه رسیدن اعتراض. خب ما اعتراض می‌کنیم که چه شود؟ می‌خواهیم مسئولان مان در قبال یک اشتباه از مردم‌شان عذرخواهی کنند و آنها هم که این کار مداوماً تکرار می‌کنند. پس در چنین شرایطی تن دادن به اعتراض بیشتر، قرار است به چه نتیجه‌ای منجر شود؟ اگر یک مسئول بود که می‌آمد و مثلاً اشتباه فردی را نمی‌پذیرفت و زربار عذرخواهی نمی‌رفت، خب می‌گفتم اینقدر باید اعتراض کرد تا او را متوجه عمل زشت خودش کنیم، ولی وقتی مسئولان در حال عذرخواهی از مردم هستند، آن وقت چرا باید اعتراض خود را ادامه دهیم؟ نتیجه اعتراض من باید به اعتراف ختم شود که شده است. باید از اینجا به بعد را در اختیار قانون قرار دهیم چون ابعاد این ماجرا به گوش همه رسیده و قانون باید تکلیف‌نهایی را روشن کند. چه ربطی دارد که بخواهیم اتفاق مهمی مانند جشنواره را تحریم کنیم.»

سخنان منطقی نوروزبیک، مصادیق عینی بسیاری دارد. از عذرخواهی مسئولان مرتبط تا دستور پیگیری دلایل این اتفاق و البته گزارش ریز جزئیات آن به مردم که به سیر قانونی نیاز دارد. البته که در این مسیر، آنچه سبب خشم بسیاری از مردم و البته هنرمندان ما شده، نوعی بی‌تفاوتی رسانه‌ها به این حرکات اعتراضی است. حرکات‌هایی که بعضاً به پای ناهنجاری‌ها خوانده شده و همین، زمینه‌ساز گسترده‌تر شدن آتش آن می‌شود.

رسانه‌ها بگویند پیام اعتراض‌ها را دریافت کرده‌اند

سیدعلی احمدی علاوه‌بر اینکه سال‌هاست تهیه‌کننده برنامه‌های پرمخاطبی چون «خند وانه» و «دوره‌می» است، در جشنواره امسال یک فیلم مهم دارد؛ «درخت گردو»ی محمدحسین مهدویان که مهران مدیری و پیمان معادی در آن بازی می‌کنند.

احمدی راهکار پایان دادن به این موج انصراف‌ها و اعتراض‌ها را هم‌نشینی با جماعت معترض دانسته و اعلام می‌کند که هنرمندان و مردم ما باید به یک آرامشی در نتیجه اعلام رسانه‌ها مبنی‌بر شنیده شدن صدای اعتراض‌ها برسند. این تهیه‌کننده به «فرهنگینگان» می‌گوید: «من معتقدم این قبیل اعتراض‌ها نباید صورت بگیرد. من نمی‌دانم که این اعتراض‌ها، از چه تفکر و از چه سمت‌وسویی ناشی می‌شود. وظیفه هنرمند، «حضور» است که می‌تواند با این حضور، پیام و منظور خود را به گوش همه برساند. در این میان اما یک وظیفه هم مسئولان و دست‌اندرکاران ما دارند و آن اینکه اعلام دریافت کنند.

یعنی این پیام‌هایی که از اعتراض‌های مردمی و طبعاً هنرمندان می‌شود، به یک پاسخی برسد و آنها بگویند که [ای] مردم و هنرمندان، ما پیام شما را دریافت کردیم و بیایند راجع به آن توضیح دهند. پاسخ‌دهی به این شکل سبب می‌شود برخی فرصت نکنند هنرمندان را تحریک کرده تا آنها را نسبت به واکنش‌های شدیدتر یا گسترده‌تر حساس کنند.»

تهیه‌کننده «درخت گردو» ادامه می‌دهد: «آنها باید راجع به این اعتراض‌ها در رسانه‌ها و مخصوصاً رسانه‌های ملی صحبت کنند. حال آنکه ما در رسانه‌های مان کمتر در این باره سخن می‌گوییم. قطعاً اگر هنرمندان این فرصت را پیدا کنند که در رسانه ملی حرف بزنند، این هم‌نشینی سبب خواهد شد که منطقی‌تر نسبت به اعتراض‌ها ورود کند. متأسفانه هم‌نشینی‌های ما بسیار کم و مخدوش است و در نتیجه فضا به این سمت کشیده می‌شود که شاهدش هستیم.» احمدی در پایان صحبت‌هایش یک نمونه مصداقی جالب برای گفته‌هایش رو می‌کند. او می‌گوید: «قطعاً در چنین شرایطی که امروز می‌بینیم، هنرمند، مقصر صددرصد نیست، بلکه ما او را به چنین شرایطی رسانده‌ایم. طبیعتاً اگر حجم اعتراض‌ها گسترده شود، به جشنواره لطمه خواهد خورد. بخشی از هویت جشنواره به حضور هنرمندانش است. البته معتقدم الان هم می‌شود قضیه را با گفت‌وگو حل کرد. در این زمینه مثال جالبی برایشان می‌آورم. همواره به یاد داشته باشید که هنرمند باید کسی را کنارش داشته باشد؛ حبیب احمدزاده را همه می‌شناسند. او این کار را با بخشی از هنرمندان ما داشته و با آنها معاشرت دارد. طیفی از هنرمندان هستند که به او و دبیرهای می‌گویند و انتقادهای اساسی به او دارند، اما احمدزاده کسی است که با همان طیف می‌نشیند و حرف می‌زند و با آنها ارتباط برقرار می‌کند و آنها هم حرفش را قبول کرده و می‌پذیرند. متأسفانه تعداد افرادی از جنس حبیب احمدزاده در رسانه‌های ما زیاد نیست که اگر بود، قطعاً کار به اینجا نمی‌رسید.»

البته در پایان این گزارش باید به این مورد مهم هم اشاره کنیم که برخی از این اعتراض‌ها، با واکنش‌های مردم هم مواجه شده است. هنرمندانی که امسال اثری را در جشنواره نداشتند و اعلام کردند که جشنواره را تحریم کرده‌اند، با این پرسش‌های مهم مواجه شدند؛ آن سالی که فلان اثر مهم در جشنواره را داشتی و می‌دانستی و می‌دانستی آن اجرا دیده می‌شوی و شانس برنده شدنت بسیار بود، چرا از جشنواره انصراف ندادی؟ یا شما که با فلان پروژه دولتی پریول کار کردید الان به چه اعتباری، جشنواره دولتی را تحریم می‌کنید؟ یا چرا در فلان مناسبت ملی که به عزای عمومی منجر شد، کاری نکردی و حالا به فکر تحریم افتاده‌ای؟ و...

قدرمسلم آنکه در بسیاری از این انصراف‌ها، بیش از آنکه بر وجه اپوزیسیون هنرمند افزوده شود، زمینه‌های انزوا و گوشه‌گیری او فراهم می‌آید. همین الان هم سوال بسیاری از مردم در شبکه‌های مجازی از هنرمندانی که مثلاً جشنواره را تحریم کرده‌اند این است که سیاست‌های جشنواره در طول چندین دهه تغییری نکرده و طبیعتاً برای دوره‌های بعدی هم به همین منوال باقی خواهد ماند. وقتی امسال جشنواره را تحریم کردی یعنی تا آخر عمر هنری‌ات باید این رویداد را ترک کرده و دیگر به آن بازنگردی، آیا می‌توانی؟

چارسو

اولین تصویر از قربیبان در «خروج» حاتمی کیا

اولین تصویر از فیلم سینمایی «خروج» که کارگردانی ابراهیم حاتمی کیا و تهیه‌کنندگی حبیب والی‌نژاد رونمایی شد. فیلم سینمایی خروج، مراحل پایانی فنی خود را طی می‌کند و اولین نمایش این فیلم سینمایی در سی‌وهشتمین جشنواره فیلم فجر خواهد بود. ابراهیم حاتمی کیا در زمستان ۹۷ از همه‌چیز دور شد و بی‌سرودا نوشتن فیلمنامه تازه‌اش را شروع کرد. او پنج ماه مشغول نگارش فیلمنامه فیلمی ساده‌ای به نام خروج بود، فیلمی درباره تعدادی کشاورز که زمین‌های شان را سیل از بین برده است. فرامرز قربیبان ستاره سال‌های دور سینمای ایران، پنج سال است که هیچ پیشنهادی را نپذیرفته است و او امسال در فیلم معترض حاتمی کیا، نقشی اصلی را بازی می‌کند. خروج، یکی از کنجکاوی‌برانگیزترین آثار سینمایی جشنواره فیلم فجر امسال است.

استعفای دبیر جشنواره هنرهای تجسمی فجر پذیرفته نشد

به گزارش روابط عمومی دوازدهمین جشنواره هنرهای تجسمی فجر، هادی مظفری، رئیس شورای سیاستگذاری دوازدهمین جشنواره هنرهای تجسمی فجر با استعفای ابراهیم حقیقی، دبیر جشنواره موافقت نکرد و گفت: «با درک شرایط و دغدغه ایشان به سبب هم‌راهی با جان‌باختن هموطنان عزیز در سانحه هوایی، باید بگویم که این روزها همه ما عزادار و سوگواریم.» وی افزود: «وقتی مصیبتی حادث می‌شود، حضور بزرگان یک قوم، التیامی است بر مصیبت وارده و امروز به حضور استاد حقیقی و بزرگان هنر این کشور اعم از دبیران و داوران عزیز، بیش از همیشه نیازمندیم تا مرهمی باشند بر داغ سترگ و اندوه همگی مان. از همین رو استعفای دبیر جشنواره هنرهای تجسمی فجر پذیرفته نمی‌شود.» مظفری با بیان اینکه تاکنون تعداد زیادی از هنرمندان کشور در سایت جشنواره ثبت‌نام کرده و آثار خود را بارگذاری کرده‌اند، گفت: «جشنواره هنرهای تجسمی فجر به‌عنوان جشنواره‌ای ملی و رسمی، خود را امانت‌دار آثار هنرمندان می‌داند و جشنواره را با توجه به اقتضا و فضای عمومی کشور به‌نحو مناسب برگزار خواهد کرد.» براساس آیین‌نامه جشنواره هنرهای تجسمی فجر، تصمیم‌گیری در موارد ویژه به‌عهده شورای سیاستگذاری است و با توجه به شرایط پیش آمده، در روزهای آتی، این شورای جلسه‌ای را برای تصمیم‌گیری زمان و مکان دقیق این رویداد تشکیل خواهد داد.» با توجه به باقی‌ماندن ابراهیم حقیقی در سمت خود، بازگشت دبیران و داوران بخش‌های موضوعی به جشنواره هم محتمل به نظر می‌رسد.

آغداشلو: کار هنرمند، سیاسی کاری نیست

آیدین آغداشلو می‌گوید: «اعتراض من به‌عنوان یک نقاش، نقاشی کشیدن و به‌عنوان یک نویسنده، نوشتن است؛ که هر دو را انجام دادم و در حدود مختصر اعلام موضع کردم. فکر می‌کنم بیش از این، موضع‌گیری سیاسی است. من برای خودم موضع‌گیری سیاسی قائل نمی‌شوم، به این خاطر که به‌تصحیح غیرمستقیم جهان دل بسته‌ام.» آیدین آغداشلو هنرمند پیشکسوت-در گفت‌وگویی با ایسنا درباره نقش و واکنش هنرمندان نسبت به تلخی‌های جامعه می‌گوید: «به‌طور کلی هنر برخی از هنرمندان درجهت مسائل اجتماعی حرکت می‌کند که طبیعتاً آثار آنها در راستای مسائل اجتماعی شکل می‌گیرد. در عین حال هنرمندانی هستند که آثار و جهان هنری‌شان از جهان تعهدات اجتماعی جداست. برای گروه دوم، وضعیت کمی مشکل‌تر است؛ چون ساختار آثار هنری آنها در مسیر متفاوتی حرکت می‌کند و تغییر دادن این آثار به سمت انعکاس تعهدات اجتماعی دشوار است.» او یادآور می‌شود: «به‌شخصه میان این دو گروه، هر کدام را که خود هنرمند ترجیح بدهد، تحسین می‌کنم؛ اما در مجموع باور دارم که هنرمند با سیاستمدار با متعهد اجتماعی تفاوت دارد. یک سیاستمدار یا متعهد اجتماعی می‌خواهد مستقیماً جهان را تصحیح کند، اما یک هنرمند به‌صورت غیرمستقیم جهان را تصحیح می‌کند. در واقع تلاش در همه دو به تصحیح جهان منجر می‌شود، منتها یکی کاملاً مستقیم و یکی غیرمستقیم. من به تصحیح غیرمستقیم باور دارم و به همین خاطر هم پس از واقعه تلخ سقوط هواپیمای مسافربری، یکی از نقاشی‌هایم را از مجموعه «خاطرات انهدام» در اینستاگرام منتشر کردم. این موضوع نشان‌دهنده یک اثر کار شده در ۳۵ سال پیش و همچنان درباره فاجعه صحبت می‌کند. این اثر که به هیچ قصد معینی خلق نشده بود، شاید در مسیر تصحیح جهان ماندگار باشد.»

حمله هدفمند به پیج‌های اینستاگرامی

شهرام مکر، استاد دانشگاه و فیلمساز برجسته ایرانی که ماه قبل فیلم سینمایی جدید خود را به دلیل طولانی شدن مراحل فنی و هم‌سوت‌نبودن بافضای فیلم‌های جشنواره، به جشنواره ن داده بود، امروز با انتشار یک پست در اینستاگرام خود، نسبت به فشاری که از بیرون به سینماگران وارد می‌شود تا حضور در جشنواره فیلم فجر انصراف دهند، واکنش نشان داد. مکر در اینستاگرام خود نوشت: «در نظر داشته باشید که جشنواره، محلی برای نمایش حاصل یک دوره کاری همکاران من است. حاصل تلاش ده‌ها نفر در یک فیلم که سال‌ها برایش زحمت کشیده‌اند و از شانس پدشان ارائه فیلم‌ها همزمان با غم بزرگی در جامعه شده است. کاملاً درک می‌کنم که همکارانم بودن را موثرتر و مهم‌تر بدانند حتی برای بیان حس همدردی. پس بیایید در گفتن نظراتمان «تحمیل‌کننده» نباشیم و به همکارانی که هستند احترام بگذاریم. بعد نیست بعداً به‌بافتیم راه آنها درست‌تر بوده.» پس از انتشار این متن، برخی کاربران شبکه اجتماعی اینستاگرام به‌صورت هدفمند به پیج او ریختند و او را خودفروخته و مزدور خواندند! مکر در واکنش، پیج اینستاگرام خود را بست! پیش از این هادی حجازی‌فر هم که پیام تسلیتی به مناسبت ترور شهید قاسم سلیمانی منتشر کرده و آمریکا را جنایتکار نامیده بود، پس از حمله این جماعت سایبری، پیج اینستاگرام خود را بست! کیهان کلهر و نادر مشایخی هم این روزها به دلیل لغونکردن کنسرت‌های خود، مورد هتاک‌های جماعت سایبری قرار گرفتند و هم‌زمان شبکه بی‌بی‌سی هم حمله‌تندی را به کیهان کلهر انجام داد. کیهان کلهر بدون عقب‌نشینی در واکنش گفت: «هنر، مسئولیتش تولید اندیشه است و باور کردن روح؛ و «حذف هنر» توسط خودمان، به هر دلیلی اشتباه است.»